

Specifieke eisen amv's (Eerste aanzet)

Programma van eisen Jeugdhulp



Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag

Inhoud

1.Ontwikkelingen	3
.1.1.Opdracht amv's: ontwikkel passend geïntegreerd aanbod	3
.1.2.Transformatie Jeugdzorgplus: kleinschalig en nul gesloten plaatsingen	3
.1.3.Toekomstbestendige voorziening en locatie	4
2.Beschrijving van de functie	5
.2.1.Doelgroep	5
.2.2.Problematiek doelgroep	5
.2.3.Te contracteren functies	7
3.Specifieke eisen amv's	9
.3.1.Aanbieder specifieke eisen	9
.3.2.Behandelspecifieke eisen	10

1. Ontwikkelingen

.1.1. Opdracht amv's: ontwikkel passend geïntegreerd aanbod

In de JeugdzorgPlus verblijft jaarlijks een beperkte groep alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv's) met complexe multi-problematiek. De JeugdzorgPlus is niet volledig toegerust op de omstandigheden van deze doelgroep mede vanwege de taalbarrière en onbekendheid met de cultuur. Bij gebrek aan alternatieven is dit wel de plek waar deze jongeren relatief vaak terecht komen. Door het ontbreken van passende zorg worden zij bovendien regelmatig van de ene naar de andere instelling geplaatst. Daarom is het nodig een passend geïntegreerd aanbod dat is toegespitst op deze doelgroep te ontwikkelen; ook om te voorkomen dat jeugdigen van instelling naar instelling worden verplaatst. Daarbij is het van belang dat de tijd wordt genomen om te bepalen welke vorm van zorg het best passend is. Van aanbieders wordt verwacht dat zij in samenwerking met het COA en Nidos ervoor zorgen dat jeugdigen met een complexe zorgvraag tijdig de passende zorg krijgen die nodig is, waar nodig voor hun bescherming en veiligheid met de mogelijkheid vrijheidsbeperkende maatregelen toe te passen.

De hoofddoelstelling is het organiseren van JeugdzorgPlus voor deze groep amv's op een landelijk schaalniveau rekening houdend met de hieronder beschreven transformatie van de JeugdzorgPlus.

De capaciteit zal bestaan uit achttien plaatsen.

.1.2. Transformatie Jeugdzorgplus: kleinschalig en nul gesloten plaatsingen

De transformatie van de gesloten jeugdhulp staat beschreven in de Kamerbrief Passende hulp voor jeugdigen die bescherming en veiligheid nodig hebben.¹ Uitgangspunt van de transformatie is dat kwetsbare jongeren die bescherming en veiligheid nodig hebben passende zorg en onderwijs moeten krijgen. De transformatie verloopt langs twee sporen. Het eerste spoor voorziet in de afbouw van de grootschalige gesloten jeugdhulpinstellingen en de ombouw naar kleinschalige voorzieningen. Doel is dat alle instellingen in 2025 kleinschalig werken. Het tweede spoor heeft als eindstation nul gesloten plaatsingen, waar we in 2030 zo dichtbij mogelijk willen zijn.

Aanbieders die een geïntegreerd aanbod voor deze groep amv's willen ontwikkelen moeten rekening houden met deze sporen. Dat impliceert dat het aanbod kleinschalig moet zijn. Gegeven het feit dat het gaat om een kleine groep waarvoor regionaal geen passend aanbod is, is ervoor gekozen op landelijk schaalniveau dit aanbod te ontwikkelen. Dat moet wel kleinschalig zijn. Toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen kan alleen op basis van een machtiging gesloten

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/07/08/kamerbrief-passende-zorg-voor-jeugdigen-die-bescherming-en-veiligheid-nodig-hebben>

jeugdhulp met als uitgangspunt het “nee, tenzij-beginsel” zoals dat is neergelegd in de Wet rechtspositie gesloten jeugdhulp die naar verwachting per 1 januari 2024 in werking treedt. Binnen de transformatie van de gesloten jeugdhulp past de ontwikkeling van hybride voorzieningen: voorzieningen waar jeugdigen met en zonder machtiging gesloten jeugdhulp verblijven. Dat maakt het mogelijk dat jongeren niet overgeplaatst hoeven te worden als de duur van de machtiging verstreken is. De aanbieder moet wel de afweging maken of de hulp die een jeugdige zonder machtiging ontvangt passend is en of het verblijf in een accommodatie voor gesloten jeugdhulp geen afbreuk doet aan de effectiviteit van de behandeling van de jeugdige.

.1.3. Toekomstbestendige voorziening en locatie

Er zijn diverse ontwikkelingen in de JeugdzorgPlus die beogen de inzet van JeugdzorgPlus af te bouwen. Daarbij vinden tevens veranderingen plaats in de locaties waar deze hulp beschikbaar is. Voor de inzet van JeugdzorgPlus voor amv-jeugdigen is het van belang dat de aanbieder en locatie toekomstbestendig is. Dat houdt in dat de aanbieder voor langere termijn deze zorg blijft leveren en de locatie daarmee ook beschikbaar blijft gedurende de contractperiode.

2. Beschrijving van de functie

.2.1. Doelgroep

Alleenstaande minderjarige vreemdelingen (amv's) zijn kinderen - afkomstig van buiten de Europese Unie – die alleen naar Nederland komen, zonder ouders of ander persoon die het wettelijk gezag over de jeugdige heeft. Nidos en COA zijn samen verantwoordelijk voor de opvang en begeleiding van amv's. Nidos is de wettelijke voogd van alle amv's in Nederland en verzorgt een deel van de opvang van onder andere 12-15-jarigen. COA biedt onderdak en dagelijkse begeleiding aan de amv-doelgroep. De begeleiding is gericht op het verwerven van competenties én op het zelfredzaam worden van de amv, zodat hij of zij klaar is voor een toekomst in Nederland of daarbuiten.

De functie waar dit PvE voor is ontwikkeld is primair bedoeld voor amv's van 12 jaar en ouder met een machtiging voor gesloten zorg. In de praktijk zullen dit voornamelijk jongens betreffen.

Jeugdigen komen uit verschillende landen van herkomst die ook door de jaren heen kunnen verschillen. De meest voorkomende landen zijn momenteel Eritrea, Syrië, Somalië, Afghanistan, Marokko, Jemen en Irak. De achtergrond van hun vlucht is wisselend. In deze groep bevinden zich jonge vluchtelingen uit oorlogsgebieden. Ook verblijft er een groep jeugdigen uit zogenaamde 'veilige' landen, bijvoorbeeld uit Noord-Afrika. Velen van hen zijn opgegroeid in zeer armoedige situaties en zijn naar Europa gestuurd voor een beter leven. Hier leiden zij een zwervend bestaan op straat. Een deel van deze jeugdigen zijn verslaafd aan middelen, hebben geen of weinig onderwijs genoten, overleven door middel van kleine criminaliteit en misbruik.

Jeugdigen bevinden zich in een nieuwe omgeving en cultuur waar zij zich toe moeten verhouden, leren een nieuwe taal, sluiten nieuwe vriendschappen, ontwikkelen zich naar volwassenheid, moeten omgaan met stress en dienen eventuele (psycho)traumatische ervaringen te verwerken. Ook moeten jeugdigen omgaan met onzekerheid over hun toekomstperspectief en in bepaalde gevallen ook met ingrijpende, negatieve beslissingen over hun verblijfsstatus. En dit alles in afwezigheid van hun ouders, terwijl ze daarbij wel vaak de verantwoordelijkheid voor het welzijn van de (achtergebleven) familie ervaren.

.2.2. Problematiek doelgroep

Sommige jeugdigen kampen met een zodanige hulpvraag en/of veiligheidsprobleem dat plaatsing in een open of gesloten setting van de jeugdhulp nodig is. Er kan sprake zijn van zeer complexe (multi-)problematiek zoals agressie, verslaving, psychiatrie, psychotrauma, seksuele problematiek en lichtverstandelijke beperking. Trauma- en verslavingsproblematiek komen daarbij vaak in

combinatie voor. Een plaatsing in de reguliere jeugdhulp is in zijn huidige vorm (meestal) niet passend door combinaties van verschillende oorzaken:

- Verslavingsproblematiek komt regelmatig voor in combinatie met de psychische/psychiatrische problematiek zoals trauma, (drugs)psychose en suicidaliteit.
- De opvang en dynamiek in gemengde groepen, de taalbarrière, het verschil in normen en waarden en omgaan met nieuwe regels leiden er vaak toe dat het verblijf een negatief effect heeft op de andere jeugdigen en professionals.
- Het gedrag dat deze jeugdigen vertonen laat zich soms moeilijk diagnosticeren met de daarvoor in de jeugdhulp gebruikelijke diagnostiek. De in Nederland beschikbare psychologische tests of intelligentietests zijn voor deze jeugdigen niet altijd toepasbaar of valide vanwege taalbarrières, culturele achtergrond of opleidingservaring.
- Het aanbod in de residentiële jeugdhulp is gebaseerd op het werken met een duidelijk vastgesteld perspectief binnen Nederland of daarbuiten. Dat ontbreekt bij een deel van deze doelgroep.

Omdat daarmee sprake is van hoog specialistische en weinig voorkomende zorg is er behoefte om deze zorg op landelijke schaal te organiseren. Daarmee kunnen de bestaande barrières in de zorg worden geslecht waardoor een gespecialiseerd aanbod kan worden ontwikkeld voor de complexe (multi)-problematiek voor deze doelgroep.

Behoefte gecentraliseerd hulpaanbod van de doelgroep

Er is dus behoefte om de gesloten zorg voor deze doelgroep landelijk te organiseren, waarbij specialistische hulp kan worden geboden passend bij de doelgroep en het verblijfsperspectief van de jeugdige, door:

- gebruik te maken van al bestaande specialisatie en expertise binnen Jeugzorgplus voor jongeren met multiproblematiek en deze verder te ontwikkelen voor deze doelgroep;
- gebruik te maken van een **cultuursensitieve aanpak**: begeleiding met oprechte en respectvolle interesse in de culturele achtergrond van de jeugdige. Daarbij is het niet noodzakelijk dat er kennis is van alle culturen van de jeugdigen, Van belang zijn inzicht in en reflectie op (de culturele bepaaldheid) van het eigen handelen, een nieuwsgierigheid in andere culturen en een open houding, zonder morele oordelen.
- het ontwikkelen van een gespecialiseerd aanbod voor de complexe (multi-)problematiek van deze doelgroep waarbij specifiek aandacht is voor interculturele **verslavingszorg, psychiatrie** en **traumabehandeling**. Indien de instelling deze expertise niet in huis heeft, is een samenwerking met andere aanbieders een vereiste.
- **competentiegericht te werken**²: Omdat het toekomstperspectief van de jeugdige niet altijd in Nederland ligt of nog niet bekend is, dient de focus in de begeleiding te liggen op het ontwikkelen van competenties en het vergroten van de zelfredzaamheid.

² Binnen de COA setting wordt er bijvoorbeeld gewerkt aan de volgende competenties: zelfzorg, dagstructuur, sociaal netwerk, persoonlijk welbevinden, omgaan met seksualiteit, veiligheid, toekomstplanning en praktische zelfredzaamheid.

- **integrale samenwerking rondom begeleiding en onderwijs** te bevorderen met betrokken partijen (zoals Nidos, het COA en een onderwijsinstelling). Deze samenwerking kan zowel vóór, tijdens en na instroom van belang zijn.
- Passende trajecten aan te bieden, waar **flexibiliteit en maatwerk van open- en geslotenheid** mogelijk zijn (zie ook omschrijving van hybride werken op pagina 4).

.2.3. Te contracteren functies

.2.3.1. JeugdzorgPlus amv's

Omschrijving	JeugdzorgPlus-instellingen behandelen jeugdigen waarvoor de rechter een machtiging gesloten jeugdhulp heeft afgegeven. Een machtiging kan slechts worden verleend als naar het oordeel van de kinderrechter: - jeugdhulp noodzakelijk is in verband met ernstige opgroei- of opvoedingsproblemen die de ontwikkeling van de jeugdige naar volwassenheid ernstig belemmeren; - en opname en verblijf noodzakelijk zijn om te voorkomen dat de jeugdige zich aan deze jeugdhulp onttrekt of daaraan door anderen wordt onttrokken. De jeugdhulpaanbieder kan maatregelen toepassen waarmee de jeugdige, tegen zijn/haar wil óf de wil van degene die het gezag over hem/haar uitoefent, binnen de gesloten accommodatie in zijn/haar vrijheden beperkt (Jeugdwet, artikel 6.3.1). Deze maatregelen kunnen (alleen) worden genomen indien het noodzakelijk is om zo de met de jeugdhulp beoogde doelen te bereiken of indien het noodzakelijk is om zo de veiligheid van de jeugdige of anderen te borgen. Ook kan de aanbieder: - jeugdhulpverleningsprogramma's toepassen, voor zover noodzakelijk om de met de jeugdhulp beoogde doelen te bereiken; - en geneeskundige behandelingsmethoden inzetten, waaronder het toedienen van medicijnen, voor zover noodzakelijk ter afwending van gevaar voor de gezondheid of de veiligheid van de jeugdige of anderen en de met de jeugdhulp beoogde doelen te bereiken (Jeugdwet, artikel 6.3.2). Het hulpverleningsprogramma omvat de mogelijkheid om de hulp af te schalen en toe te werken aan toekomstperspectief voor de jeugdige.
Hybride voorziening	Dat is een voorziening waar jeugdigen met en zonder machtiging gesloten jeugdhulp kunnen verblijven, waardoor het mogelijk is dat jongeren niet overgeplaatst hoeven te worden als de duur van de machtiging verstreken is. De aanbieder moet wel de afweging maken of de hulp die een jeugdige zonder machtiging ontvangt passend is en of het verblijf in een accommodatie voor gesloten jeugdhulp geen afbreuk doet aan de effectiviteit van de behandeling van de jeugdige.

GGZ-behandeling	Consultatie Op verzoek van de verwijzer inzetten van aanvullende specifieke kennis en ervaring om tot een goede duiding van problematiek te komen. Aanbieder wordt gevraagd om gericht mee te denken over een vraagstuk/casus, het beoordelen van de hulpvraag en inzet van passende zorg. Het gaat hier nadrukkelijk niet over de reguliere en telefonische afstemming. Jeugd ggz: Interculturele diagnostiek en behandeling Het samen ontwikkelen en uiteindelijk bieden van diagnostiek en multidisciplinaire behandeling aan een jeugdige, overeenkomstig de meest recente kwaliteitsstandaarden voor de geestelijke gezondheidszorg, zoals beschreven door Akwa GGZ en het Nederlands Jeugd Instituut.
Gemiddelde doorlooptijd	[bespreken in consultatie]
Productcategorie	[niet van toepassing]
Productcode	[niet van toepassing]
Eenheid	[niet van toepassing]
Samenloop	Nee

3. Specifieke eisen amv's

3.1. Aanbieder specifieke eisen

1	Als vervanging van algemene eis 4.2.1: De ervaring van jeugdigen zelf is cruciaal voor het verbeteren van de kwaliteit van de opvang en begeleiding. Aanbieder voert in samenwerking met COA en Nidos jaarlijks een evaluatie uit naar de effectiviteit van de geboden zorg, doelrealisatie en de tevredenheid van jeugdigen. Indien uit de evaluaties blijkt dat er herijking van de afspraken nodig is, gaan de VNG en aanbieder hierover in gesprek.
2	Aanbieder is <u>geregistreerd</u> door het Rijk om opname en verblijf te bieden in een gesloten accommodatie.
3	Aanbieder volgt het meest recente <u>kwaliteitskader</u> gesloten jeugdhulp.
4	Aanbieder geeft actief uitvoering aan het <u>actieplan</u> 'best passende zorg' van de brancheorganisaties Jeugdzorg NL, GGZ NL, VOBC en VGN, de VNG, het ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd (OZJ), de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, het Nederlands Jeugd Instituut, beroepsorganisaties NIP, NVvP, NVO, BPSW en het ministerie van VWS.
5	Aanbieder onderschrijft het <u>eindrapport</u> : 'ik laat je niet alleen' van de academische werkplaats Risicojeugd en voert actief beleid om het aantal insluitingen structureel te verminderen/naar nul te brengen.
6	Aanbieder registreert elke insluiting van een jeugdige. Registraties worden ingezet ten behoeve van kwaliteitsbewaking en -verbetering. Aanbieder deelt jaarlijks een overzicht van het aantal insluitingen in het voorgaande jaar met de VNG. Hierbij sluit de VNG aan bij de jaarlijkse cyclus voor aanlevering die u op basis van de Wet rechtspositie gesloten jeugdhulp met ingang van 1 januari 2024 met de inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) overeen bent gekomen.
7	Aanbieder investeert structureel in scholing, training en intervisie van professionals om vrijheidsbeperkende maatregelen terug te dringen. En investeert in ontwikkeling en kennis opdoen in behandelmethodieken voor deze specifieke doelgroep.
8	Aanbieder heeft cf. artikel 6.3.1.3 van de Wet rechtspositie gesloten jeugdhulp een beleidsplan over de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen. .
9	Aanbieder investeert in een cultuur waarin het onderwerp 'vrijheidsbeperkende maatregelen' continu besproken kan worden en er vragen (over) kunnen worden gesteld. Er mogen geen taboes ontstaan over het onderwerp. Door te investeren in een open werkklimaat, waarin professionals zich gesteund voelen door management, de gedragswetenschapper en de psychiater, kunnen professionals leren van incidenten. Zo kunnen zij in het vervolg hun handelwijze aanpassen. Wekelijks worden de uitgevoerde maatregelen multidisciplinair besproken. Indien de evaluaties verbeterpunten voor de zorg opleveren, dan zijn deze aantoonbaar toegepast.
10	Aanbieder heeft een functionaris aangesteld die de kwaliteit van de vrijheidsbeperkende maatregelen bewaakt.
11	Medewerkers ontvangen structurele scholing over het voorkomen van onvrijwillige zorg, over het herkennen van verzet en over probleemgedrag/onbegrepen gedrag.
12	De bij aanbieder in dienst zijnde medewerkers beschikken uiterlijk 1 januari 2026 over voldoende kennis en vaardigheden op het gebied van interculturele sensitiviteit en interculturele communicatie, over de invloed van culturele aspecten op de ontwikkeling van een kind en over specifieke uitdagingen op het gebied van

	diagnostiek en behandeling. Hiertoe zet de aanbieder het ontwikkelbudget in. Het ontwikkelbudget is voor 2 jaar. De inspanningen worden na 1 jaar in 2025 geëvalueerd.
13	Aanbieder stelt voor 1 januari 2024 een interne commissie of werkgroep aan die zich richt op het monitoren en het tot een minimum beperken van vrijheidsbeperkende maatregelen. De commissie of werkgroep gaat in gesprek met de teams en geeft naar aanleiding hiervan feedback en advies aan de professionals.
14	Aanbieder verleent de zorg in nauwe samenwerking met Nidos en COA en in nauwe verbinding met de opvang- en begeleidingsexpertise van COA en Nidos. Nidos blijft de voogdtaken vervullen tijdens het verblijf van de jeugdige bij de aanbieder. De betrokkenheid van het COA is gebaseerd op maatwerk.
15	Aanbieder sluit aan bij de etnische, religieuze, culturele en taalkundige achtergrond van de jeugdige en stelt een jeugdige in de gelegenheid zijn godsdienst of levensovertuiging vrij te belijden en te beleven.
16	Als vervanging van eis 4.3.2: Aanbieder vervult een voortrekkersrol in de vakontwikkeling. Die voortrekkersrol blijkt onder andere uit: - kennisontwikkeling: inventariseren van onderzoeksvragen aansluitend bij behoeften van de jeugdige en de praktijk; initiëren en uitvoeren van zorginhoudelijk, wetenschappelijk en praktijkgericht onderzoek; - kennisverspreiding: bieden van advies, consultatie, second opinion en opleidingen; - kennisdeling: delen en implementeren van opgedane kennis en inzichten ten behoeve van specialistische professionals, kenniscentra, opleidingsinstituten, zorgnetwerken en gemeentelijke toegangen; - bijdragen aan zorgvernieuwing: ontwikkelen van nieuw (niet eerder bestaand) behandelaanbod voor de doelgroep en het in de praktijk aanbieden hiervan, wat gepaard gaat met onderzoek naar effectiviteit van de innovatie. Vanwege de onvoorspelbaarheid van het aantal jeugdigen, de landen van herkomst en de kans op een verblijfsvergunning betekent dit een voortdurende aanpassing en kennisontwikkeling in de wijze waarop jeugdigen het beste geholpen kunnen worden. De VNG, het COA en het Nidos gaan graag met aanbieder in gesprek over de verdere invulling van deze eis.

.3.2. Behandelspecifieke eisen

1	In de diagnostiek behandeling van amv's kan sprake zijn van culturele factoren die het zicht op de psychische problemen belemmeren. Dat kan leiden tot verkeerde of onnauwkeurige interpretaties in de behandeling. Aanbieder is in staat om een gespecialiseerde ggz behandeling aan te bieden. Veel voorkomende diagnoses zijn onder andere: - Complexe psychotraumaklachten die het gevolg zijn van vervolging, oorlog en geweld; - Verslaving; - Seksuele uitbuiting en mensenhandel; - Geweld in afhankelijkheidsrelaties. Aanbieder kan hiervoor de samenwerking of onderaannemerschap aangaan met een gespecialiseerde ggz-instelling.
2	Als vervanging van eis 4.1.10 uit het algemene deel Programma van eisen: Voor een groot deel van de jeugdigen is het toekomstperspectief op het moment van verblijf nog onbekend, of is al duidelijk dat het toekomstperspectief niet in Nederland zal liggen.

	De begeleiding is daarom gericht op het ontwikkelen van competenties en vaardigheden, die de jeugdigen ondersteunen om hun toekomst zelf vorm te geven, waar deze ook is. Aanbieder stelt samen met de jeugdige (<i>in ieder geval vanaf 16 jaar</i>) en met het Nidos een Perspectiefplan op. Het perspectiefplan beschrijft wat de jeugdige nodig heeft om zich te ontwikkelen en zelfredzaam te worden. Hierin wordt de ondersteuningsbehoefte beschreven op alle (relevante) leefgebieden, zoals: - Gezondheid - Persoonlijk welbevinden - Sociaal netwerk - Zelfredzaamheid Indien er levensdomeinen buiten het zichtveld van betrokken aanbieder liggen dan zullen deze in samenwerking met andere relevante partijen worden beschreven. De invulling is vormvrij.
3	Het aanbod is zowel beschikbaar voor jeugdigen met weinig tot geen perspectief op verblijf in Nederland als voor jeugdigen met perspectief op verblijf in Nederland die in het reguliere jeugdhulpaanbod geen oplossing vinden. Op het moment van plaatsing is het verblijfsperspectief nog niet altijd duidelijk. In de zorgverlening houdt aanbieder rekening met een onzeker toekomstperspectief of een toekomstperspectief buiten Nederland van de jeugdige.
4	Het aanbod mag aangeboden worden binnen de bestaande afdelingen, zodanig dat jeugdigen geen nadelige effecten ondervinden van deze vermenging.
5	In situaties waarbij er afspraken gemaakt moeten worden over uitstroom en zorgcontinuering treedt aanbieder ruimschoots voor de geplande einddatum in gesprek met relevante betrokken partijen (gemeenten, onderwijs, aanbieders 2e lijn, jeugdbeschermer NIDOS, et cetera) om afspraken te maken over de aanstaande uitstroom van de jeugdige. In het contact neemt aanbieder tenminste de volgende onderwerpen mee: - Voorwaarden voor uitstroom; - Urgentie; - Geplande einddatum. In het proces van overdracht deelt aanbieder zijn expertise en deskundigheid met relevante betrokken partijen in het 'voorveld'.
6	De inrichting van de opvang en begeleiding dient de aanbieder zo in te richten dat veiligheidsrisico's tot een minimum worden beperkt. Professionals dienen zich bewust te zijn van de verschillende manieren waarop alleenstaande minderjarige vreemdelingen gewend zijn om te gaan met conflicten en van de verschillende percepties op het gebruik van geweld. Het is belangrijk dat professionals weet hebben van hoe zij hierop tijdig kunnen anticiperen.